

Posudek na diplomovou práci Silvie Liškové: Důsledky evoluce zbarvení pro lidské preference a tím druhovou ochranu papoušků.

Předložená diplomová práce je studií velmi zajímavou, která má potenciál oslovit i nezoologickou veřejnost. Hlavní výsledek není nikterak překvapivý. Už od dávnověku se mimo zvířat užitečných chovala především ta nápadná zejména velká, krásná, bizarní nebezpečná atd. Smutné je, že současné zoologické zahrady přes zdůrazňovanou roli „Noemovy archy“ roli nevycházejí z této studie moc dobře. (Otázkou ovšem je, jak moc jsou vlastně schopny naše očekávání plnit.) Přesto je důležité, abychom naše pocity - zejména pokud se jedná o bohubilý účel jako je ochrana - měli podpořeny daty a rozumnou analýzou.

Práce je psaná srozumitelně a je téměř prosta formálních či stylistických prohrěšků. Díky komplexnímu úvodu se čtenář dozví mnoho zajímavých informací. Po metodické stránce je dobře promyšlená a oceňuji použití různých přístupů/setů (a jejich shody). O preferenci „krásna“ podle mne nejlépe vypovídají tvarově homogenní skupiny, kdy jsou maximálně odfiltrovány jiné faktory než barva či barevné vzory, takže oceňuji i jejich zařazení.

Trochu mne zklamala Diskuze, neb je příliš zaměřená na metodické aspekty práce a na interpretaci vlastních výsledků nebo toho, co může ovlivňovat lidské preference, nezbývá moc prostoru. Zajímavé by bylo i zamyšlení, jak na základě zjištěného ochranu papoušků řešit.

K práci mám pár dotazů či komentářů:

- Stav většiny papoušků v zahradách (resp. těch v databázi ISIS) jsou překvapivě velmi nízké. Neskrývá se jistý ochránářský potenciál v soukromých velkochovech/farmách, jejichž chovanci podléhají registraci?
- Jak moc se může do preferencí promítat „imprinting“, který respondenti mohli získat možným častějším kontaktem s druhy, které by nakonec preferovali (návštěvy zoo, televize, vzděláním - kdo by neslyšel, za kolik se prodávají vajíčka arů).
- Shoda atraktivity a celosvětového zastoupení papoušků po zahradách ukazuje, jakoby náš středoevropský vkus byl téměř univerzální. Nemůže to být artefakt toho, že v ISIS jsou zastoupeny především evropské a americké zoo? Sám jsem viděl řadu zahrad v zemích přirozeného výskytu papoušků a ty velmi často chovaly místní opeřence. I když zvířata zde asi budou pro ochránářské účely omezeně dostupná, neb nejsou v ISIS.
- Není mi úplně jasné, jak byla ošetřena fylogeneze. To je standardní postup? Proč nešly použít nezávislé kontrasty?
- Pokud se autoři rozhodli „vyextrahovat“ z tělesných rozměrů hlavní komponenty (str. 27), což je samozřejmě v pořádku, tak by se měla někde objevit informace, jak konkrétní tělesné rozměry korelují s těmito komponentami.

Několikrát se zde zmiňují plány na srovnání našich (českých a slovenských) preferencí s preferencemi mimoevropských národů. Dovolím si z pozice předkladatele obrázků respondentům v Africe - tedy těm, kteří jsou jakéhokoliv „imprintingu“ ušetřeni - připojit pár osobních postřehů a doporučení (zejména pokud se autoři budou chtít více zaměřit na faktory ovlivňující lidské preference):

- Autoři přisuzují důležitý vliv tvaru zobáku (zejména „orlí“ zobák). Navrhuji zvážit zahrnutí i jeho relativní velikosti (velký zobák pravidelně odsunoval arý z předních pozic).

- Přimlouval bych se za ještě větší tvarovou homogenizaci. Mimo mocného zobanu to např. ara hyacintový prohrával i proto, že nahrbený při konzumaci ořechu vypadá jako nemocný. Pozice ptáka, pootevření zobáku nebo nečepýřené peří respondenta velmi ovlivňují.
- Důležité jsou rovněž různé extremity, především chocholka (evokující bojové čelenky a tedy nebezpečí).
- Mezi Afričany byli také nejméně oblíbení ptáci tmaví (spojení s černou magií) ale i bílí. U nás oblíbení kakaduové se umísťovali většinou vzadu (bílá je obvykle spojena s špatným zdravotním stavem či albinismem. No a když má ještě chocholku....).
- Pokud mne paměť neklame, v Malawi byli nejoblíbenější papoušci malí, barevní ale s převažující zelenou a s malým zobákem, kteří u českých respondentů moc dobře nedopadli. Jsou to vlastně takoví, kteří ničím moc nevadili. Myslím, že slibované mezikulturní srovnání v preferencích atraktivit papoušků bude velmi zajímavé.

Jak jsem již předeslal na začátku, diplomovou práci považují za zajímavou, velmi dobře zvládnutou a samozřejmě ji doporučuji k obhajobě.

Radim Šumbera

18.9.2009